

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XIV.

Chicago, Ill., turek, 1. februarja (Feb. 1) 1921.

Subscription \$5.00 Yearly.

STEV.—NUMBER 26.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 3, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

PODJETNIKI SO SLOŽNI V BOJU PROTI DELAVSKIM ORGANIZACIJAM.

IZ RAZNIH KRAJEV KOSOVSKIH DRŽAV PRISILJAJO GLASNO O BOJU PROTI DELAVSKIM ORGANIZACIJAM.

Ako se delavci ne podvzamejo podjetniški diskretari, jih izpro.

Chicago, Ill. — Podjetniki se povsod gibljejo, da uničijo delavske strokovne organizacije. Jasnje je opaziti, da bi radi ustvarili take delovne razmere, kakor so bile v navadi pred deset ali več leti, ko je delavec garol po deset in dvajset ur v tovarni in prejemal dolar pet in sedemdeset centov na dan. Razlika med onimi in sedanjimi časi je v tem, da ni bilo dragega in da bi zdaj delavec s svojo družino počasi umiral lakote, če bi prejemal v času neznosne dragega tako malo. To lahko vsakdo opazi, ki ni alep za dogodke, ki se med obli njeza. To lahko opazi vsak delavec, kajti delavci so najbolj prizadeti pri tej stvari.

Podjetniki izumirajo to svojo gonjo za poslabšanje življenjskih in delovnih razmer "ameriški narci".

Sedanja akcija za poslabšanje življenjskih razmer za delavce pa ni delo posameznega podjetnika, pa tudi ne posameznih podjetniških skupin. Podjetniki vapo- voad in krivim Zdrženih držav nastopajo po delovni poslabšanem nastru, kar delavci so se pod- jetniki borijo za poslabšanje življenjskega razmerja, kar delavci so se pri- kovali delavcem s tega človeškim frazami o demokraciji, da prikr- jajo svoje tajne namene. Delav- ski listi in voditelji so ves čas v teku vojne varili delavce, naj ne verjamejo slabišim podjetniškim besedam, ampak delavci naj se do- bro organizirajo, se hočejo te ob- držati, kar se poslabšal v vojnem času, ker podjetniki niso odkrito- arni, kadar se dobirajo delav- cem.

Zdaj niso le delavci opozorja- li, da se delavski listi in voditel- ji govorijo resnico, ko so opozor- jali delavstvo, da pridno podjet- ni s splošno gonjo proti delav- skim organizacijam, kadar pride ugodna prilika za tako gonjo, ampak to resnico so uvideli tudi napredni ljudje med meščanskimi sloji.

Tako je napisal Savel Zimand, član biroja za industrijske študije v New Yorku, članek in ga priobčil v magazinu "The New Republic", ki ima naslov "Kdo je zdaj za kampanjo odprte delav- ske?" V svojem članku pravi Zi- mand, da gibanje ni hipno vakcino- vje v sto industrijskih arediših, ampak je prikazna namena, za ka- vrega so se podjetniške organiz- ace že dolgo časa pripravljale, da izvedejo.

V dokaz, da je gibanje podjet- nikov za krivljeno delavstva sploš- no in razširjeno krivljeno Zdrženih držav, prinašamo imeena podjetni- ških organizacij, ki so se izrekle iz odprto delavstva, kar toliko pomeni kot za razbijanje in uni- čenje delavskih organizacij:

Alabama — Alabama Manu- facturers' Association, and Metal Manufacturers' Association, Bir- mingham.

Arizona — Phoenix Building Trades Open Shop Association, Phoenix; O. Hyatt, and Merchants' & Manufacturers' Association, Char- lotte; B. Chrysler, Phoenix; Tucson Open Shop Association, A. H. Anderson, Tucson.

California — Business Men's Association, Bay City, Fr. Smith; Board of Commerce, George F. Ward and Open Shop Bureau, Board of Commerce, S. C. Page, Little Rock.

California — (Los Angeles) after American Federation, Foodworth Club; Founders' Em- ployer's Association, William B. (Dolge na 2. strani).

STAVILO BREZPOSELNIH V AMERIKI JE NARASTLO NA PET MILJONOV.

Washington, D. C. — (Federa- ted Press.) — Frank Morrison, tajnik Ameriške delavske federa- cije, je izjavil te dni, da se število brezposelnih delavcev in de- lavk v Zdrženih državah bliža strašni številki pet milijonov. Po- datki, ki jih je dobila A. F. of L. kažejo, da je samo v 333. mestih več ko dva milijona in pol delav- cev brez dela.

NOVE OSTRE PROHIBI- CIJONISKE ODREDBE.

CHICAGO HOČEJO "POSUŠI- TI" ZA VSAKO CENO.

Ljudstvo pa meni, da take odred- be so bolj posušajo trgovino s tihotapskim žganjem.

Chicago, Ill. — Iz glavnega prohibicijskega stana prihaja glas, da so bile izdane odredbe, ki prepovedujejo oddajo žganja iz porokovnih skladišč v srednje- zapadnih državah, v katerih se nahaja tudi Illinois. Take odred- be so že bile izdane za vzhodne države.

Prohibicijski uradniki v glavnem mestu so koncem minole- ga tedna izjavili, da se bodo sli- sne odredbe izdale, kadar jih za- htevaajo lokalne razmere. Tako pravi Frank D. Richardson, pro- hibicijski ravnatelj v Chicagu, ki je svoji izjavi dodal, da je on poslal tako priporočilo v Wash- ington.

Le glavna mesta, dondaj se ni slišalo glasu, da bo taka odred- ba tudi veljavna za državo Il- linois.

O prohibiciji imajo ljudje razli- čna mnenja, ki so še bolj razli- čna glede odprave pijančenja.

Med ljudstvom je splošna sode- ba, da je prohibicija pomalošila pijančevanje in da zdaj taki ljud- je pijejo žganje, ki ga niso nikdar pili v svojem življenju, ker ima preceved neko posebno mikav- nost v sebi. Ljudstvo tudi sodi, čim ostreje so odredbe, toliko več tihotapskega žganja razpešajo ti- hotapei. Če pride prepoved, da se ne sme več oddajati žganje iz po- rokovnih skladišč, se bo tihotap- sko žganjekuharstvo še bolj raz- svetelo, pravo in dobro žganje bo pa poskočilo v cen.

15-LETNA DEKLE JE UNILA SVOJO MATER.

Oak Creek, Colo. — Lokalne oblasti čakajo, da pojenja vihar, na kar se odpravijo v hribe, da preiščejo, kdo je umoril ženo Frank Mudra.

Mudra je ruder in vrnil se je v Oak Creek z novico, da je nje- gova 15-letna hči ustrelila svojo mater, ker je nasprotovala njeni ljubezenski zvezi.

Mudra dela s svojimi sinom v tukajšnjih rudnikih, njegova že- na je pa bila z drugimi otroci na farmi. Umor je bil izvršen neka- ko pred tremi tedni. Hči je pri- šla pred štirinajst dnevi k svo- jemu očetu in mu povedala, da je mati bolna. Oče ji je rekel, da naj se nemudoma vrne k materi, v- akakor naj mu ne sporoči, če se materi obrne na slabo. Minoli četr- tnik je prišla hči zopet v mesto in rekla je očetu, da ga želi mati videti.

Mudra je rekel, da se je vrnil takoj s čerjo v hribe. Sosedje so mu povedali, da njegove žene niso videli že dalj časa. Eden mlajših otrok mu je pokazal, kje je mati pokopana. Ko so mater odkopali so videli, da je bila us- treljena v hribet.

BANDITEJE SO ODNEHILI \$14.000.

Detroit, Mich. — Trije obro- ženi banditeji so oropali "Ame- riško državno banko" za širi- najet tisoč dolarjev. Tri uslu- žbenec so zaprli v sobo, na kar so ingnili s pištolami.

PREDLOGA ZA UVOZ- NINO NA RAZNE PRO- DUKTE V NEVARNOSTI.

OBSTRUKCIJA PROTI NJI JE MOČNA.

Mogče se usoda predloga odloči še danes.

Washington, D. C. — Usoda u- vozninske predloge bo mogoče odložena v turek, ko senat najbrž odloči omejitve pri debati, da ob- strukcija ne bo mogla razviti svo- je polne moči.

Če omejitve debate ne bo spre- jeta, tedaj bodo republikanski se- natorji dovolili, da se predloga pri tem kongresnem zasedanju u- smakne z dnevnega reda, da bo lažje debatirati o proračunskih predlogih. Izvoljeni predsednik Harding namreč želi, da se volije proračunske predloge še v tem zasedanju, da se bodo lažje po- dali pri izrednem zasedanju s pred- logami za rekonstrukcijo.

Če demokrate nadaljujejo z obstrukcijo proti uvoznimski predlogi, tedaj je nevarnost tu- kaj, da ne bo sprejet. Bimski interes so za predlog in za pre- logo je tudi William S. Culbert- son, član tarifne komisije Zdr- ženih držav. V predlogi pa ni le določena uvoznina na industri- ske produkte, ampak tudi na poli- ske prideleke.

Obstrukcija je seveda drugača mnenja kot zagovorniki predloge. Ona izjavlja, da farmarji ne bo- do imeli koristi od nje, ampak največjo korist bodo od nje imeli veletrgovci in spekulanti. Po njih sodbi na proizvodnjo, nobena država toliko poljskega prideika, da bi ga lahko postavila z uspe- šno konkurenco na ameriški trg. Kar Evropa pridelala, tudi apro- sne, ker so meje Rusije zaprte. Avstralija ne more delati konku- renco Ameriki, ker je zanjo u- godnejši, da izvaža svoje prideleke v Anglijo, ki jih zelo potrebuje. V poštev prihaja le Argentina s svojimi pridelekom pšenice. Tudi zanjo je bolje, da postavi svoje prideleke na evropski trg, mesto da jih izvaža v Ameriko. Obstruk- cija pravi, če bo uvozninska pre- dloga sprejeta, bo cena poljskim pridelekom takoj poskočila, čeprav so jih veletrgovci in spekulanti- lani v jeseni pokupili po zelo ni- kih cenah od farmarjev.

Po sodbi obstrukcije pomeni vi- soka uvoznina, da bodo konzu- mentje plačevali visoke cene za domače produkte, farmarji in de- lavci, ki so pravi producentje, pa ne bodo imeli koristi od tarifa, ampak le škodo.

ČENE PADAJO, KAJ?

Chicago, Ill. — Razni tovarnar- ji so izjavili Harry W. Magerju, davčnemu uradniku, da podra- šajo žaltavo maslo ži so ga prepara- li z raznimi kemikalijami, da ga zopet spravijo na trg, če davčni urad odloči, da bo treba plačati davek od umetnega masla. Flu sistem, kajne? Najprvo puste, da se maslo spridi, mesto da ga po- stavijo prekupci na trg. Ko je maslo sprideno, ga popravijo s kemikalijami in postavijo zopet kot sveže sirovo maslo na trg. Ker jih je davčni urad prijel za- radi te manipulacije, pa izjavlja- jo, da odvale povisane troške na konzumente.

SIN BOGATINA OBOJEN NA 42 LET JEČN ZARADI POŽIGA.

Uniontown, Pa. — Albert Smith, star 19 let in sin bogatega zem- ljičnega posevnika v Fairbopu, Pa., je priznal na kriminalnem sodišču, da je izvršil trinajst po- žigov. Obojen je bil na ne manj kot 42 let in ne več kot 85 let ječ.

Mladenič so aretirali pred ne- kaj tedni, ko je bilo ljudstvo sil- no razburjeno zaradi ponavljan- jih se požigov. Zanimal ni le far- marskih poslopij, ampak tudi šol- ska poslopja. Smith ni najbrž normalen.

ČIČERIN NASPROTUJE TRGOVSKI POGOJBI Z VELIKO BRITANJO.

London, 31. jan. — Iz Moskve poročajo, da je Krasnova trgo- vska pogodba z Anglijo naletela na močan odpor v nekaterih kro- gih sovjetske Rusije. Čičerin, ko- misar za zunanje stvari, Maksim Litvinov in nekateri drugi komu- nistični voditelji zahtevajo, da mora pogodba vključevati popol- no priznanje sovjetske vlade.

FRANCIJA NA ROBU FI- NANCNEGA BANKROTA.

Zahteva po visoki odškodnini je razkrila obupno stanje franco- skega gospodarstva.

A TUDI ODŠKODNINA NE MORE VEČ POMAGATI.

Pariz, 31. jan. — Francija je na robu finančnega bankrota. Re- šitev odškodninskega vprašanja je razkrila pravi gospodarski po- ložaj v Franciji; položaj je tak, da niti nemška odškodnina ne reši Francije finančnega propada.

Številke visoke odškodnine da- kajajo, da je Francija v velikih stiskah. Francoski finančniki in diplomatje so storili vse, da se iz- vlečejo iz močvirja s pomočjo nemškega zlata, ampak zdaj je jasno, da tudi najprebrisanjši diplomat ne veruje več v rešitev. Vprašanje je le: koliko časa bo še Francija vsela predno zagrmí po- lom.

Francoska vlada je že pričela odpuščati delavce, ki premajajo- jo hotene odškodnine, da se bira- jo polovica zavazanih posojil v Ameriki, druga polovica se pa pretvori v dolgotrajno posojilo. O- čem bodo govorili na prihodnji konferenci v Londonu — ob enem pa bodo čakali, kaj poreče nova ameriška vlada, ki nastopi dne 4. marca.

Ob enem je vlada znižala pod- poro prebivalcem, ki so neposred- no prizadeti na imetju valed vo- ne. Valed tega koraka vlada na- merava tisoče prizadetih družin zapustiti opustošene kraje v se- verni Franciji in se preseliti na jug, kjer bodo zopet vojni begun- ci.

Francoska vlada bo imela letos 22 do 26 milijard papirnatih fran- kov primanjiljaja v državni bla- gajni. Redni proračun znaša 19 milijard frankov, izredni prora- čun pa 22 milijard. Vlada je upala, da se izredni proračun pokrije s nemško odškodnino, ali to upanje je splavalo po vodi. Četudi Nem- čija sprejme ves račun naložene je odškodnine, ne bo Francija dobila v prihodnjih dveh letih več kot milijardo zlatih mark letno in to je manj kot pet milijard papirna- tih frankov.

Davki letos prinesejo manj kot 22 milijard frankov. V tem številu so vključeni vsi davki in obdave- no je vse, da je dežela izmognana do kosti. Edino kapital je še prost davka. Poslanec sedanjega para- lamenta — to se pravi večina v pa- rlamentu — so bili izvoljeni na program, da ne sme biti davka na kapital in tako nimajo finan- ni minister nobenega izhoda iz se- danje krize.

Doslej si je Francija pomagala s posojili, da je pokrivala deficit, toda zadnje posojilo (bondi) ni prineslo niti šest odstotkov zahte- vane vsote; ljudstvo noče več ku- povati zadolžnice in vsako nadalj- ne razpisanje posojila je nemo- goče.

Vlada bo zdaj primorana storiti to, kar že mesec in mesec zahte- vajo liberalni sloji francoskega ljudstva: pristrižiti proračun. V proračunu je vsota sedem milijard frankov za armado in mornari- co. Črtanje oziroma zmanjšanje te vsote pomeni, da mora Fran- cija izprazniti Gilejo, Carigrad in plebično cono v Gornji Švedji; odpuščati mora tudi številne "oficirne midje", ki požro ve- liko denarja, iz Poljske in baltičkih držav.

ENTENTA PRIČAKUJE, DA ZDR. DRŽAVE IZ- BRIŠEJO POSOJILA.

"Polovica Američanov je idealis- tov, druga polovica pa pod- jetnikov," je dejal visoki diplomat.

"VZEMIMO VSE IN NE DAJMO NIČ," JE ZDAJ OSELO EVROPEJSKIM IMPERIA- LISTOV.

Pariz, 31. jan. — Zavezniki voditelji imajo dober program za "finančno in gospodarsko rekon- strukcijo" svojih držav. Program se glasi na kratko: "Vzemimo Nemčiji vse in ne dajmo Ameriki ničesar, kar smo ji dolžni!"

Eden ministrskih predsednikov (poročevalce je samolcal njegovo- lino, toda drugi ni ko Lloyd Geor- ge ali Briand) volike zavezniške petorice je rekel v soboto zvečer, ko je bil podpisan sporazum glede nemške vojne odškodnine, da "vrhovni svet tedno pričakuje, da bo Amerika prikočila finančno in gospodarsko na pomoč Evropi in ta pomoč pride v obliki črtanja zavezniških posojil."

"Mnenje je — je rekel — da ameriški državljani so napol ide- jalisti in napol podjetniki. Kot podjetniki morajo spoznati, da je boljše, če se iznebe slatega dol- žnikam, ako hočejo imeti kupčijo a dolžnikom, kot idejalisti pa radi vidijo, da je hitro konec vojnih dolgov."

Mnogi zavezniški "finančni ve- štaki" so pa bolj, da Američani ne bodo odpuščali svojih dolgov in oni bi bili zadovoljni, da se bira- saj polovica zavazanih posojil v Ameriki, druga polovica se pa pretvori v dolgotrajno posojilo. O- čem bodo govorili na prihodnji konferenci v Londonu — ob enem pa bodo čakali, kaj poreče nova ameriška vlada, ki nastopi dne 4. marca.

TRGOVINA S NARKOTIČNIMI STRUPI HARTVA TUDI ANTVE.

San Francisco, Cal. — V hotelu St. Francis je prišlo do spora pri trgovini s narkotičnimi strupi, pri kateri so govorili samokres. Posledica tega spora je, da je M. E. Brooks mrtev, Carl Hill pa ran- jen, o katerem pravijo hotelski natlužbeni, da je vplvan v knjižo kot S. G. Friend.

HUĐODELOV NI IN SODNIK JE ŠEL KOPATI PREMOC.

Marion, Ill. — Rudarsko mesto Marion je tako srečno, da skozi šest mesecev ni bilo grešnikov, ki se kaznujejo še na tem svetu po obtožbah postavah. Sodnik M. Hunter se je dolgočasil, kajti po- ala ni imel nobenega. Odšel je v rudnik, da si s kopanjem premo- ga služi vsakdanji kruh.

STRAŽA JE UNILA MORNARI- ŠKEGA KRAVNIKA.

Norfolk, W. Va. — Straža je ustrelila lajtnanta C. S. Taylorja, mornariškega zdravnika, ker ni ustavil svojega avtomobila, ko- tou je zalčlela "stoj." Krogi je prebila zadnjo steno pri avtomo- bilu in zadela lajtnanta v glavo.

VREME.

Chicago in okolica: V sredo večidel oblačno in severovzhod- ni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 30, najnižja 28. Solnce izide ob 7.04, zaide ob 5.03.

Kljub temu, če odpade ves pro- račun za armado in mornari- co, ostane še zmerom 12 do 16 milijard frankov deflita. Vlada se pri- pravlja, da naloži visok davek na vse tuje, posebno na bogate Ame- ričane in Angleže, ki bivajo na Francoskem in izkoriščajo nizko vrednost franka.

KAJ JE NAREDILA SIBIRSKA SOLA IZ AMERISKIH VOJA- KOV.

Minneapolis, Minn. — (Federa- ted Press.) — W. C. Weber, ki je bil s ameriško vojaško ekspedi- cijo v Sibiriji in pozneje častno odpuščen iz armade, je nekaj me- scec kasneje vodil volike delav- ske demonstracije v Batumi, Georgija. Weber je služil na ame- riškem parniku. Ko je parnik pri- plul v Batumi, je šel Weber na suho in organiziral demonstracije proti baronu Vranglu. Radi tega čina ga je kapitan odslavil in ameriški konzul mu je odrekel vsako pomoč.

NEMCIJA PREJELA RAČUN ODŠKODNINE.

Zavezniška nota, vsebujoča šte- vilke, izročena nemškemu zastopniku.

42 LET GOSPODARSKE SUŠNOSTI.

Paiz, 31. jan. — Karl Berg- mann, načelnik nemške delegacije v Parizu, je večeraj prejel doku- ment, ki so ga podpisali člani za- vezniškega vrhovnega sveta v so- boto zvečer in kateri vsebuje vse šlepe, tikajoče se odškodnine in razoroženja. Ob enem vsebuje po- ziv na nemško vlado, da pošlje delegate na prihodnjo konferenco v Londonu.

Nota glede odškodnine ima sle- dečo vsebino:

"V svrhu, da zadosti abvemo- stni, ki se je obvezala po Statutu 231 in 232 v versalski pogodbi, mora Nemčija plačati ne glede na druga plačila, ki so ji naložena po členu 238 v isti pogodbi, sledeče:

1. Plakane letnine, plačilne vsa- kega pol leta v enakih delih, in sleer (a) dve letnini v vsoti 2.000.000.000.000 zlatih mark od 1. maja 1921 do 1. maja 1923; (b) tri letnina v vsoti 3.000.000.000 zlatih mark od 1. maja 1923 do 1. maja 1925; (c) tri letnina v vsoti 4.000.000.000 zlatih mark od 1. maja 1925 do 1. maja 1927; (d) tri letnina v vsoti 5.000.000.000 zlatih mark od 1. maja 1927 do 1. maja 1929; (e) enotridaset letnin po 5.000.000.000 zlatih mark od 1. maja 1929 do 1. maja 1963.

2. Enotridaset letnin od 1. maja 1921 do 1. maja 1960, ki bo- do enake vsotam 12 odstotkov ad valorem nemškega ekaporta in plačilnih v slatu dva meseca po zaključku vsakega pol leta.

V svrhu, da Nemčija natateno izpolni točko 2, mora nemška vla- da dati odškodninski komisiji vse ugodnosti in podatke glede ugotovljenja in verifikacije vsot nemškega ekaporta kakor tudi vse ugodnosti in podatke za nadzoro- vanje nemške izvozne trgovine."

Nota dalje določa, da mora Nemčija plačevati letnine v na- kaznicah, ki se imajo izročiti od- škodninski komisiji.

Vrhovni svet je tudi sklenil, da Nemčija lahko plača letnine v na- prej, ako hoče. V tem slučaju do- bi Nemčija popust, in sleer osem odstotkov popusta, ako plača v naprej do 1. maja 1923, šest od- stotkov popusta od vseh vsot, ki jih plača v naprej po 1. maju 1925. Več kot pet odstotkov ne dobi popusta.

Nemčija ne sme v tem času, ko bo plačevala odškodnino, iskati posojila ali kredita v inozemstvu brez dovoljenja odškodninske ko- misije. Ta točka velja za vlado nemške republike in takisto za vse vlade posameznih nemških držav, občen ter za privatne podjetnike in podjetja, ki so pod kontrolo vlade ali kakršnikoli javnih oblasti.

Kot poročilo za izplačanje od- škodnine mora Nemčija zastaviti vse dohodke carine od izvoza in uvoza po suhem in morju. Nemčija ne sme znižati sedanjih carin- skih dohodkov niti nobenih dru- gih davkov, ki so v zvezi s carino (Dolge na 3. strani).

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjena država (Ivan Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$4.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.15 za tri mesece, in za inosestavo \$3.00.

Naslov na vas, kar ima stih s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$4.50, and foreign countries \$6.00 per year.

Datum v objavo: a. pr. (datum 31-31) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem davcem potrdila naročilo. Posvetilo je pravilno, da se vam ne ustreli list.

KAKO REŠUJEJO V JUGOSLAVIJI AGRARNO VPRAŠANJE.

Ce je brzovjaka resnična, ki pove, kakšno predlogo namerava predložiti jugoslovanska vlada za rešitev agrarnega vprašanja, tedaj je jasno kot beli dan, da so bili gospodje, katerim je bila poverjena ta naloga, po nasvetu na Turiko ali pa k bosanskim in hercegovskim begom, niso se pa informirali pri socijologih v modernih državah, kako naj se reši agrarno vprašanje v korist jugoslovanskega ljudstva, da bo za ljudstvo rešeno pravično.

Brzovjaka pravi, da jugoslovanska vlada predloži agrarno reformo, po kateri bodo veleposestva razdeljena in vsak kmet dobi po štirinajst akrov sveta. Od tega sveta bo kmet plačeval desetino, od katere dobi veleposestnik tri četrtine desetine in ena četrtina pa pojde državi. Z drugimi besedami to pomeni, da kmetje postanejo zopet tlačani, kakorini so bili v prejšnji habzburški državi pred letom 1848, kakorini so takozvani koloni še zdaj v Italiji in kakorini so bili hercegovski in bosanski kmetje pod turškim in avstrijskim režimom.

Mogoče so izdelani še poleg paragrafi, ki omiljujejo to tiako, ali pribita resnica ostane, da je forma tlačanska.

Desetino dajati pomeni, da mora kmet dati od svojega pridelka deseti del. Če je kmet pridelal deset mernikov pšenice, gre deset mernikov njemu, deset je pa desetina, ki so jo razdelila veleposestnik in država. Ako je kmetov pridelok vreden tisoč kron ali dinarov, gre deset sto kron ali dinarov kmetu, sto kron ali dinarov je pa desetina, ki jo država in veleposestnik razdelita med sabo, tako da prejme država pet in dvajset kron ali dinarov, veleposestnik, ki ni ganil z mazincem pri obdelovanju zemlje, pa pet in sedemdeset. Desetina je povzročila kmečki punt v srednjem veku, revolucijo na Francoskem in v drugih fevdnih državah, vstaje proti turškim begom in agom v Bosni in Hercegovini ob času turškega režima in punte in nezadovoljnost ob času avstro-ograke okupacije Bosne in Hercegovine. In zdaj prihajajo "modri" v Belgradu s tako agrarno reformo, ki ne more drugega roditi kot slo za jugoslovansko ljudstvo in ki je bila gonilna sila akoci stoletja pri vseh kmečkih puntih.

Desetina bo povzročila, da bo jugoslovanski kmet še nadalje bival v stari raztrgani koč, akoci katero bodo pihali vetrovi od vseh strani. Polje bo ostalo zanemarjeno in se bo obdelovalo po starem kopitu kot pred sto leti. Poljedelstvo bo nazadovalo mesto napredovalo, kmet bo pa bežal v Ameriko in druge kraje, če bo imel denar za potovanje. Nezadovoljnost bo postala stalna med kmečkim ljudstvom, dokler nekega dne pride do izbruha, kot je večkrat prišla pod turškim in avstrijskim režimom.

"Modri" v Belgradu, ki hočejo potianiti jugoslovanskega kmeta v take razmere, v kakršnih je živel pod turškim režimom v Srbiji, Macedoniji, Bosni in Hercegovini, naj nikar ne mislijo, da se bo dal jugoslovanski kmet radevolje potianiti zopet nazaj v turške razmere. Če sodijo, da bo jugoslovanski kmet radevolje sprejel to težko butaro na svoja ramena in se še Bogu zahvaljeval, ko bo moral s svojimi žulji rediti veleposestnike, ki bodo pohajali po mestih ali deželi in živeli v "dolce far niente", se hudiho motijo. Če ne verjamejo, da je to resnica, se prepričajo takrat, kadar zopet vzplamti med kmeti in preženejo "modre" iz Belgrada. Spoznanje bo seveda takrat prišlo prepozno!

Agrarno vprašanje se da rešiti na najpravičnejši način v Jugoslaviji, če se ves svet proglasi za državno lastnino, posestnik zemlje je pa tisti, ki jo sam obdeluje brez hlapcev in dekel. Kjer to delo izvršuje kmetova družina, je kmetova družina tudi posestnica zemlje in sicer toliko zemlje, kolikor jo obdela. Kjer se pa kmetje združijo v zadruge, da ložje in z večjim uspehom obdelavajo zemljo, je pa posestnica sveta kmečka zadruga. Seveda je treba določiti z zakoni pravice posestnikov, to je kmetov, ki obdelujejo zemljo, in lastnice zemlje, to je države, ki jo lastuje. Velika krivica za jugoslovanskega kmeta pa je, če veleposestnik ostane lastnik zemlje, jugoslovanski kmet, ki jo obdeluje pa njegov tlačan. S tako agrarno reformo se ustvari le nov razred troto, ki bi v resnici nič delal in samo užival, kar bi pridelale pridne kmetove roke.

Zdi se, da se "modrim" v Belgradu niti ne sanja, da se je poljedelstvo danes ruzvilo že v poljedelsko indu-

strijo, kol se je na pr. nekdanja čevljaraka obrt razvila v čevljarako industrijo, ker hočejo jugoslovanskega kmeta zopet poriniti nazaj v tlačanske razmere.

DOPISL

Ely, Minn. — Do letosnjega leta se je v Minnesoti spomnil prženjela z mesecem majem, toda letos je pa še v januarja mesecu. Ali ni to novica, ki je je vredno zapisati? E, kaj bi vendar govoril le v vremenu, to je predogledno, kaj ne? Malo potrpite, kaj morda kaj boljšega sročim iz pehara.

Tukaj imamo novega kupca, toda ne vrste kakšen predrznik je, pravi, da moramo spoštovati postavne vse enake in da ne samo gmažnarji, kakor se je to prej zatevalo. Ampak mestni gospodi ni ta španova odredba prav nič povleči, češ, gmažnar naj spoštuje postavne, ker si tako vrgli ran, kot ame mi. Pa tudi bankirji, katerih služba gre radevolje, se ne strinjajo s kakimi odredbami, ker "Moonshine" blizna ne bo moglo sačeti, ker na bo ta šupan polniti v rakov. Ali ta šupa spoda si misli, da imamo Janes, ki nas lahko rešijo teh nesreč ob pribodnih volitvah, torej damo jih organizirati, čeno na nas drugega kot kramp in lopov. Ustanovimo politični klub, kateremu pa damo ime "ekonomski", da bo moglo Janes lažje pridobiti za ta klub.

Ha, ha, ha, hi, hi, — politični klub rabite sedaj, ko se je vam stopilo na noge Janes tega šupa bi bil, pomagati enim, ki so bili do danes in se še vedno nasprotni delavcem. Dokler so nam samo gmažnarji spoštovati postavne, kdo se je vendar kaj brikal, da bi se Slovenci na živ naseljeni organizirali politično? Ni hie ampak sami so se, pri čemur so pa imeli vsajeno ovir ravno od strani teh oseb, ki danes na vas gojo kričijo: Organizirajte se politično.

Nekateri rojaki se bodo gotovo še spominjali seje SND, ki so jo vtilila 14. januarja, na igri so jo hotelo postati z vragu, pa ona, ki so pri sedanjih bledopislih volitvah spopadli na socialistično stranico.

Tukajšnji novi šupan (ki mu gre vse priznanje) je sedaj postal tudi dotična, ki so mislili, da za nje ni postav in radi tega ni zopet radi postali "gmažnarji". Ampak ne bo nič, gospodi! Potopitja sedanjega šupana je popolnoma pravično, ni pa odobravamo.

Bili ste vedno kolkja napredku in vladiki Slovencem bi lahko veliko pomagali, ako bi hoteli, toda raje ste se mu rogali v post, in danes se pa mi lahko rečame vam in slovi prav od vas. Mijaki Slovenci se bomo politično organizirali, ustanovili bomo tudi politični klub brez vsakega privetka "ekonomski" ali pod kako drugo krinko, kakorihna nam pripetoda kak bankir, naš pa takrat, ki nam bo vsem v korist.

Kadar je njih hie v ognju, takrat nas prosijo, da naj gremo gasti, ko je tuda na nade hie v plamenu, so pa se nitihi zasluzimo, da bi gasti. In sedaj se je pa zaobrnilo kot mačka, ko ga je kragulj latal. — Delavci morajo vzpostaviti strogo spoštovati postavne, torej zavladajo se jih še vi. — Družna vira.

Ronald, Wash. — Spomin mi uhaia nazaj v one čase, ko sem prišel v Ameriko kot nezakulen fant, kljub temu da sem bil že kolikor toliko podkovnan a socializmu. V stari domovini sem napredno redno obiskoval šole, na katerih sta govorila sodrug Hilbin Kristian in Franc Zelenčnik in menda nilem nobenega amandil, ako je bil shod le v moji hišnji okolišč.

Pred dobrimi 13. leti sem prišel v mesto Waukegan, Ill. In se nastanil pri svojem sorodniku, ki je bil pa veren katolik. Jan pa nilem dal potovanja stroka za vse to. Videlo se mi je prenezanje, da bi šodi k spovedi in obkroval samena seba, ker me do drugi preveč. Ako sem kaj zakuhil, sem moral trpeti sam, in druge sploh ne akrobi, kaj delam. Postal sem tudi član društva "sv. Jurija" KSKJ, da sem bil zavarojan za vsak slučaj nevarne ali bolezni. Kako stroga pravila ima ta organizacija z ozirom na iznolajevanje verskih dolžnosti, tega prej nilem vedel, a izkušil

sem pa kmalo. — Prišel je Božič in po pravilih je moral sleherni član tega društva iti k spovedi. Menda so val ili razum mene. To je pa tako vjelo mojega sorodnika, da me je brez usmiljenja postavil na cesto.

Bil sem torej prepričan sam sebi, poznal nilem nihogar, ker sem bil šele malo časa v tej deželi, angleškega jezika nilem znal, denarja malo več kot nič. Prišel sem premišljevali, kaj naj storim, kam naj se obrnem, prišel sem premišljevali, kako nastaneno spolajujejo pravi katoličani nauk omaga, katerega verniki se smatrajo. Prišel sem do zaključka, da je vsa skupaj sama hinavščina in licemerstvo.

V takem položaju me je našel nek mlad fant in ko je zvedel za moje nesrečo, mi je svetoval, da naj se podam s njim na "bum". Kaj je hotel povedati s tem, nilem vedel še takrat, toda kmalu sem se prepiral kaj pomeni ta beseda. Ker se sam nilem vedel, odemem obrniti, sem se mu pridružil, in odšla sva v širi svet brez manja angleškega jezika.

Prepotoval sem nad tritisoč milj po Ameriki, izkušil mnogo slabega, stradanja, mruze in vseh mogočih nadlog, katere redno spremljajo vsakega človeka, ki se poda na ta našim v tuji svet. Ustavil sem se v Portland, Ore., kjer sem dobil delo med popolnoma tujim narodom, kjer sem ostal tudi dalj časa. — Na tem potovanju sem izgubil še tiste trohice vere, katero sem imel, kar se mi je zalivali omni, ki se mi podali v tuji svet. Ako bi sleherni delavec izkušil tolike bridkosti, trpljenja in stradanja in vseh drugih mogočih težav, kot jaz, bi bil tudi tega mišljenja kot sem jaz.

Prišel sem tudi do prepričanja, da si človek mora pomagati vsak sam, drugi mu ne bo pomagali, prišel sem tudi do prepričanja, da sleherni delavec mora biti strokovno in politično organiziran in da le organizacija je moč delavstvu izboljšati sedanjih trpih položaj, v katerem se nahaja. Ko sem bival še v Waukeganu, mi je bila strokovna organizacija nekak popolnoma tujina, a politični stranki sem imel že nekaj pojma, kot sem se v začetku omenil. Toda med tujim ljudstvom, v tujini in borbi za svoj obstanek sem pa spoznal vrednost strokovnih organizacij, in sem tudi takoj postal član premogarske organizacije U. M. Workers of America. V borbi za obstanek sem pešil tudi do prepričanja, da razne vere so le oolika vsakemu napreduku, da prepovedujejo verovati to, kar je janega in do Katanega in da se borijo takorekoč proti vsakemu napreduku človeškega duha. Sedaj verujem le to, da sem prišel iz zemlje in da se v samijo zopet povrnem. In moj plan je tudi, ko bo moje truplo mrtvo, da naj se sežejo in a pepelom naj potrosijo travnike, da bo smojil cvetleam, ki so tudi hiva bitja.

Ko sem zapustil Portland, Oregon, sem zopet potoval križem divjega zapada in končno ustavil v zasebini, kjer sem se sedaj, namreč v Ronald, Wash. Ne dam potovanja sem zopet izkušil marsikaj, več slabega kot dobrega. Toda naučil sem se marsikaj, dobro spoznal milijone nekatereh delavcev, videl dosti bridkosti in trpljenja delavcev v obče.

In kdo je vzrok vsakemu temu? V prvem oziru delavci sami, ker se ne brigajo za izobrazbo, ker se ne brigajo za strokovne in politične organizacije, ker se takorekoč branijo slehernega poduka. Živijo v nekaki malomarnosti in brezskrbnosti in se ne brigajo takorekoč za ničesar drugega kot za delo in delo, vse drugo jim bo pa dal Bog. In radi tega potrebujemo delavci, vai ne samo eni, še veliko izobrazbe in poduka v vseh ozihi, predno se nam je mogoče z vsehoni boriti proti našemu razrednemu nasprotniku. Delavci moramo v vseh slučajih nastopiti skupno z roko v roki in ne se priklati med seboj, kot je marsikje slučaj, kar je zelo žalostno. Dokler pa ne bomo složno nastopili, toliko časa ne bomo imeli posebnih vsehoni v naši borbi proti skupnemu sovražniku, ki nas tišči k tlom in na lakotijo. — Na zadnjem rednem zborovanju tukajšnje podružnice premogarske organizacije U. M. W. of

America sem bil tudi jaz hlvzod in vsemu podučal govora drugih tovaršev, ki so kritizirali današnji položaj, v katerem se nahaja delavstvo. Ko so bili val gotovi s svojimi predlogi, sem se tudi jaz oglašal k besedi in prišel pojasnjevati nekaj se nahajamo sedaj v tako brezupnem položaju in kje bi bila rešitev iz sedanje medne sužnosti. Omenil sem, da je nesmiselno misliti, da ni rešitve iz tega položaja; kajti, ako pomislimo, da ima n. pr. premogarska organizacija naloženega kapitala na raznih bankah okrog 15 milijonov dolarjev, prav lahko kupi v vsaki deželi par premogorov, ki bi bili last premogarske organizacije in člani te organizacije bi bili vsopleni v svojem podjetju. Nekateri so zelo začudeno gledali, ko sem jim to povedal in pričeli so me kprekavati, kdo bo kupoval premog, ker bi ga privatni velepodjetniki ne marali. Pojani sem jim, da nilemo samo mi premogarji organizirani ampak so so domačega delavci vseh strok organizirani in da bi te organizacije lahko pri sklenjanju plačilnih pogodb prilekli velepodjetnike, da bi kupovali premog od premogarske organizacije. Polog bi lahko bolje plačevali delavci in premog bi tudi lahko ceneje prodajali, kot pa privatni velepodjetniki. Razumao, da je bil velik vrtil in hrup, ko sem jim vaskladal to vprašanje in ališali so se razni neumestni meklili. — Ko sem jim to pojasnil, sem nekoliko omenil o zadnji svetovni vojni, koliko smo živivali delavci in farmarji, toda dotična nima ne eden pa drugi. Edino kar imamo je draginja, to smo dobili mi delavci kot sad zadnje svetovne vojne in farmarji pa velike davke in sedaj se svojih poljskih pridelkov ne morejo predati. Največji dohodek so pa hudi razni spekulantje in veleprofitarji in da so se razni grafiarji mnelili kot gohe po dežji. Omenil sem, da koliko milijonov in milijonov so nekateri brezvestniči ooljufali vlado, ko je prišla pradedati tovarne in druge stvari. Katere je kupila ob začetku vojne. Omenil sem, da se Zev. država potrdila za časa vojne okrog 38 milijard 818 milijonov in sicer od leta 1917 do 1920, toda v tem času je pa prišlo v avgust blaznjavo davkov okrog 14 milijard. Tovarna se razstreljuje v Nitro, W. Va. je stala menda 70 milijonov, toda ta tovarna je bila prodana samo za 450 milijonov. Dečim se nekateri brezvestni odenihi in spekulantje, ki ter grafiarji delali milijone dolika v zadnji vojni, more sedaj preprosto ljudstvo plačevati 30-40% davka, da se polježe in primanjkljaj. Dajavci moramo nastopiti in drži: plačevati vse politične. Dajavci sedaj odločajo in kritiziramo česa vedati sistem, kar naj bi moglo. Toda ko pridejo volitve, tedaj na ravno ti delavci, ki sedaj najbolj kričijo, agitirajo za kandidatstvo ali za voljo, ki so največ vrok vsaj pranjji beci, v kateri se nahaja delavstvo. In ako sem rekel: "Delavci, tovariši, še bo padal bih po naših hrbtih, če bo krulilo v naših deželah, ako homo tako brezbržni in malomarni ravno v najboljveših vprašanjih za nas delavstvo. Že sedaj okuhamo posledice naše malomarnosti pri sedanjih volitvah in kaj bo še, bo pokazala bodočnost. Kaj dobrega so se smemo nadejati. In ročam vam, zasluzili smo vse to, ker nilemo vstopili apele delavskih voditeljev, ki so nam pripovedovali in govorili, da naj oddamo naše glasove kandidatom, katere so postavili politično organizirani delavci. Nilemo jih poslušali, ko so nas delavski voditelji avstirli pred veliko delavsko in industrijsko krizo, in da je edina odpomotna, da se politično organiziramo in da volimo samo naše delavsko zastopnike v vse javne urade in postavljajne zbornice. In sedaj va imamo, kar smo zakrivali s našo brezbržnostjo. Delavci-tovariši, ako se nam sedaj ne odpreje oči, potem se premalo poje hie svoja pomen. Opozorjam vas na to, da edina naša rešitev je v organizaciji, strokovnih in političnih. Ne smemo se prečkati za prazno slovo, ampak na stopiti moramo složno. Organizirajmo se strokovno in politično, udeležimo se politične slehernih volitev in oddajmo naše glasove kandidatom, katere bomo mi sami izbrali iz naše lastne mreže, ne pa kandidatom, katere bodo določili velepodjetniki in veleprofitarji. In ako bomo to storili, tedaj smo lahko prepričani, da se bo naš položaj temeljito izpreme-

nil. Pozivam vas se enkrat, da-lavci-tovariši, ne pozabite ko pride zopet voliti dan, kaj imamo sedaj po sedanjih volitvah, ne pozabite oddati naše glasove kandidatom delavske politične stranke!" — Vincent Klanek.

West Allis, Wis. — Vremenski bogovi so letos nam zelo naklonjeni, ker dosejaj pravzaprav se nilemo imeli prave zime. Valed te se še nio bila ustavljena stavbinška dela in stavbeniki nadaljujejo s gradnjo poslopji, in razumno da ne v takem obsegu kot bi bila potrebna.

Toda pri tem ni treba misliti, da tukaj ni brezposelnosti. Na ti soče delavcev je brez dela, ki hodi od tovarne do tovarne in išče je dela, toda zaman. Velepodjetniki hočejo na vsak način popolnoma izstradati delavstvo in ga takorekoč uničiti. In ti magnati menda se z zadovoljstvom gledajo na trume delavcev, ki romajo od tovarne do tovarne, s povečeno glavo in trudnimi koraki. In kako so tudi slabši. Ko imajo dovolj dela in jim je sleherni delavec do brodel, takrat se celo delavca namgovorijo in mu vočijo dobro jutro. Toda sedaj. Ako opazijo, da se v tovarni pri delu pogovarjata dva delavca, ja takoj odlovi. Ako se prijeti, da kak delavec, ki pride sijnari na delo in ako nima delovnega listka (Time Card) ga je opoldne odlovi in vočijo ga za nedolžen čas na postojeno. — Toda čeno naj bi to opisoval, saj je vsopoved vsako.

Odkar se prišla prihajati v to naselbino delata in stare domovine, so se tukajšnji fantje zelo ooljufali za študij in sleherni ki takoj isbere brško slovensko dokle na svojo boljšo polovico. 15. januarja sem bil povabljen na šenitovanje rojaka John Radevidaviča, ki se je avsal v zakonaki par s gospodično Francko Kastelje, ženitovanje je bilo v znani Dija-kovi dvorani, 51. ulica in Shermanova cesta. Omenjeni rojak je zelo dobro snan po celi tukajšnji naselbini in tudi priljubljen, in reditega je samomavro, da je bila preostora dvorana polna vseh avstov. Rojak J. Radej je imel kratek govor, v katerem je poja snil, kako radien je bil šenit na dramatičnem in pevskem polju in da je bil eden izmed ustanoviteljev slovenskega narodnega izobraževalnega kluba "Jugoslovani" in da je sedeloval pri vsaki prireditvi in sploh zelo marljivo deloval za povzdigo in napredek tega kluba, za kar mu izroka vso čast in pohvalo.

Ni moj namen pisati celo zgodovino tega kluba, ampak prepričan sem, da bo rojak Radevidavič še nadalje čital tako radien za klub kot je bil dosedaj. — Novoporočenemu paru pa šelim obilo sreče v zakonskem stavu. — J. P.

"Prosveta" prišlo sanstvo vni val časa. Ali sta barokni na danu "Prosveta"?

Knjige! Knjige!

Leposlovno-manstvena knjiga Slovanske narodne podporne jednote (Književna matica) je pravkar izdala prvi dve knjigi: "Zajednili". Spisal Ivan Moklek. Socialna povest iz življenja slovenskih delavcev v Ameriki, ki pohvalno teko posledice stopenjane zakona in materialnega udarjenja opelnih bolezn. Resnična slika gnilih družinskih razmer. — Knjiga je trdo vezana v fine platnice, ima 304 strani in stane a polnino vred \$1.75.

"Razne Magnatije". Spisal J. Howard Moore, prevaj J. M. Poljudina manstvena razprava o razvoju Hvalti in človeka in ponavljanju finalnega in duševnega razvoja pri slehernem posamezniku. Ta knjiga je ključ do mnogih tajnosti in pojamuje razne instinkte, ki jih vidimo vank dan pri otrocih. Knjiga ima 12 slik, je trde vezana, šteje 58 strani in stane a polnino vred \$1.50.

Kdor mara občan obo gurali knjigi, je dolž na vsi delujo potakne prsto. — E naroči je polati čeno po Money Order, čeku ali v gotovini v registriranem plam.

Kdor ljubi dobro, pedelno šlovo, naj takoj naroči obe knjigi in ne bo na hui.

Vse naročila prejema tajnik Leposlovno-manstvene knjigice S. N. P. J.

Frank Albi,
3134 So. Crawford Ave.
(Adv.) Chicago, Ill.

Novice iz Jugoslavije.

NOVA VLADA.

Nova vlada je sestavljena sledeće:

Predsedništvo, zunanji podli in dispoziциони fond: Nikola Pašić (radikalce).

Notranje zadeve: Milorad Drobnjaković (demokrat).

Finance: Kosta Stojanović (demokrat).

Prosveta: Svetozar Pribičević (demokrat).

Trgovina in industrija: dr. V. Kukuljović (demokrat).

Sume in rube: dr. Hinko Križman (demokrat).

Socijalna politika: Milivoj Jovanović (demokrat).

Pravosodje: Marko Trifković (radikalce).

Promet: Jovan Jovanović (radikalce).

Poljedelstvo: Velizar Janković (radikalce).

Agrarna reforma: Nikola Uzunović (radikalce).

Pošte in telegraf: Slavko Miletić (radikalce).

Več o novi vladi teško rečemo. Glavna signatura nove vlade je: **skupljeni maknjeni blok proti delavstvu.** To pa ni več satira, ampak istina, gola istina.

STRAN IMA VELIKE OČI!

Vesti, katere sedaj razkrijajo iz Beograda mednarodni listi o komunistični zaroti, se glase naravnost neverjetno. Kar si more miren človek misliti najhujšega, vse so namenovale komunisti: rop, tatvina, poboj in umor bi bili med prevratom in po prevratu vsakdanja stvar.

Za enkrat naj citiramo le dve vesti, ki jih prinaša "Slov. Narod" od 5. januarja t. l.

Komunistična zarota? Iz Beograda javljajo: Beograđki komunisti so bili potom brezdišne brozajavne postaje na Banici v direktno avazu s Moskvo.

Omenjena radiografska postaja je državna naprava, ki je stala

li svojega posebnega zaupnika, ki je sprejemal in dajal poročila iz Moskve in za Moskvo. Komunistična glavna blagajna je dobivala ogromne vsote iz Rusije. V službi komunistov so bile celo telefonske brzojavne in telefonske centrale. Preiskava je tudi dognala, da so bili v službi komunistov celo nekateri oficirji kraljevske garde. Prevrat se je imel začeti s stavko v Trboveljskem rudniku. Komunisti so imeli namen okupirati vse brzojavne in telefonske postaje in iz Beograda proglasiti za Jugoslavijo diktaturo proletarijata. V njihovem načrtu je bilo, da umore ministrskega predsednika dr. Vesnića, ministra Draškovića in Jankovića, in če bi bilo potrebno tudi samega regenta. S koeko naj bi se odločil tisti, ki bi naj izvršil te umore. V Beogradu so aretirali 200 oseb, ki so več ali manj kompromitirane.

Druga vest:

Beograd, 3. jan. Kakor se je dalo dolejš ugotoviti, ni dvoma, da se je pripravljala komunistična zarota že skoro mesec dni na preobrat v naši državi. Iz Rusije gre do niti te zarote preko Poljske, Češkoslovske, Avstrije, Madžarske in Rumunske do nas. Glavni sedež zarote je bil na Dunaju, kjer so se delovali načrti za prevrat v vseh teh državah. S to centralo so bili v zvezi komunisti vseh ležala. Ugotovilo se je nadelež, da so bile poleg centralnega komiteja v Beogradu podružnice v Zagrebu, Sarajevu in v Ljubljani. Komunistom se je posrečilo, da so s pomočjo intelektualnih fantazistov dobili v svoje roke razne delavske sindikalistične organizacije, kjer so se terorizirali članstvo organizacij, ki sicer niso bile pristopne komunističnim avanturam.

Komunisti so se torej posluževali brezdišne brozajavne postaje na Banici pri Beogradu za svojo direktno avazu s Moskvo.

Omenjena radiografska postaja je državna naprava, ki je stala

prvotno pod vojaško, potem pa pod civilno upravo poštne ministarstva.

"Posebni zaupnik", o katerem govori poročilo, je torej državni predstojnik. To uradnik je moral biti na vsak način podkupljen, dobro podkupljen, sicer se na bi bil spušal v tako nevarno poslo.

To delo je vrtil dotični "zaupnik" že tri mesece, kakor se da sklepati iz drugega poročila. Vkljub temu centralna vlada do danes ni nič vedela o skrivnostnih radiografske postaje v Beogradu sameni Ona ve to šele danes!

V službi komunistov so bile dalje "celo" telefonistinja beograđske telefonske postaje! Kdor pozna kaos na telefonski centrali v Beogradu, temu ni treba nič povedovati o komunističnih telefonistinjah — tam je navadna stvar. Dalje: Kam pa naj telefonirajo in komu? Vsaj občasno vendar v Beogradu telefonska cenzura! V ukazih je sicer odpravljena, ampak izvaja se vendar! Ali so dotičnemu gospodu, ki to cenzuro opravlja, šele danes srastla ušesa? To ni verjetno. Verjetno bi že bilo, da so ubogi in mizerno plaščani telefonistinke sprejemale kakšne "baklji" na hitreje zveze. "Baklji" pa ni komunistična iznajdba, ampak prav solidna purgarska razvada.

Dalje: Komunisti so dobivali denar iz Moskve. Dokazi? Kje so? Zakaj so ne objavljati? Posredno čvrsta je pa tisti o "oficirji kraljevske garde v službi komunistov". Ne rečemo, da to ne bi bilo mogoče, ker mogoče je vse; ampak verjetno pa to ni — dokler ne bodo predloženi dokazi.

Da, dokazi! Dokazi v političnih procesih so pa jako črna stvar, ki imajo svoje zelo zanimivo zgodovino. Dokazi za politične procese se lahko tudi fabricirajo. Svetovnoznani proces Friedrichov na Dunaju za časa okupacijske krize leta 1908, nam je le vsem v živem spominu. Podlaga tega procesa so bili falsifikati. Za

čas svetovne vojne so se razširile krom sveta najzločinčije vesti o razlikah grsodejstva tega ali onega naroda, podkropljene s fotografijami nedolžnih žrtv in vaskovrstahni "lastnorodni" pismi. Mogoče vedo o takih stvarih tudi v Beogradu kaj malega? V Ljubljani vemo nekaj, namreč to, da je bila velika masa grsodejstev — vsem falsifikat: drugo ne vemo nič.

Če se bo torej vrtil proti komunistom kakšen groza, potem ne bo smela odločevati o njihovi sodbi samo šolavica — in nič drugega se ne namerava doseči s raziskanjem tistih stvari kakor jih sedaj raziskuje v Beogradu — ampak pravica! To bo pa mogoče dognati le na ta način, če se bodo potrdili vladni dokazi tako kritični presojati!

Dr. Lomac in komunisti. Kakor poroča ljubljanska "Jugoslavija" namerava dr. Lomac izstopiti iz komunistične stranke. Od druge strani pa želimo, da se namerava pridružit narodna socializma in da se ne odpoči tozadnja posajanja.

Vladni ukazi proti komunistom. Vlada izdala ukaze na ministrstvu sveta v Beogradu, je volila v Ljubljani zapre komunistični Delavski dom na Turjakov trg, konfiscirala arhiv stranke in Saveza delavskih komunistov. Takrat, kjer so tiskali "Radni Proletar", se spomni da je list politično nastavljen in se ob tej priliki konfisciral tudi vse stroške. Komunistični šol v Unianu v Ljubljani se ni vrtil, ker se je vlada branila. Tudi v Mariboru je politična zaseda evroste delavskih organizacij. Škalo se je spomni o komunistični organizaciji na drugih krajih v državi. V Beogradu so v vladni službi našli odpadli komunistični pristave. Ustavljati se val komunistični listi v državi.

Svoboda tiska — komunisti so dali. — "Beograđska Dnevnik" z dne 1. januarja piše: "Vse razne štivke "Republika" je politična prepovedala. Prepovedano štivke smo prebrali, s čim smo nam očitali, vladni vojaški uradniki listi. Ko smo raziskovali o tej dramski risajočih faktorjev, ki dale vso splošno misel, pa naj bi najpogostejše in najdelele, nam pove delavce, ki je prišel iz tiskarne, v kateri se tiska "Republika", da so tiskarji v tiskarni že v naprej vedeli, da bo štivka prepovedana. Kakor nam pove ta delavec, je mestna uprava sklenila dvakrat tedensko zapleniti "Republiko", pa naj bo tiskarna hodi vsakdan teka lista. Da so radikalni množni vse storili, to ve cel svet, toda da so tudi demokrati ali na leto svet, to sedaj dokazujejo s svojim delom. — Kako pa pred našimi očmi — ob časi volkove — demokratični prvaki lepo govorili o "svobodi in pravici Slovanov", o "odpravi veleposvetov" itd. Sedaj po volitvah jih vidimo na čelu, kjer militaristov rutinke v prid velekapitalistov in duše škak. — Demokrati bodo menda pri prihodnji volitvi vanj toliko potekli, da nastopijo skupno s radikali, ker jih bo svetlo edino take videj v pravi barvi in s pravi programom. Tako sodi demokratični neodvisni list o demokratih!

Tovarna na Jelenicah namerava odpravi več sto kovinarjev. Vodstvo tovarne na Jelenicah je prvi eden v januarja obvestilo

zaupnike kovinske organizacije, da namerava odpustiti več sto delavcev. Zvečer, in sicer s 1. jan. bruarjem naj bi bilo odpustitih okoli 150, kasneje pa bi sledile nadaljine odpuštnice. Vodstvo je tudi nameravalo redurirati plače, in sicer na ta način, da bi plačalo delavca za delo, ki ga ravno izvršuje. Dosedaj so bili zaradi pomankanja dela zaposleni po veliki večini na kvalifikirani delavi pri potratnih delih (popravljanje, mazanje, in dela na dvorišču). Plače, dani namotno majhne, so pa prejemali tiste, kakor da bi izvrševali dela, za katera so specializirani. Nazume se, da bi bili s nameravane regulacijo zelo odkodovani v prvi vrsti profesionalisti, ki bi povprečno izgubili na vsakem 8 do 12 K. dnevno. Tajništvo kovinarjev je obenem s deputatijo skupnikov z Jelenicah tudi intervenciralo pri povzemanju za socialno skrb. Komitit intervencije je, da je vodstvo tovarne na podlagi predloga povzemanja za soc. skrb sklenilo odločiti nameravani odpuš delavcev na en mesec, ter da ostanejo dosedanje plače in nadaje v veljavi.

Christijan sistem v Jugoslaviji. Kar je s raznimi dokumenti dokazano, da se se ruski bogunci začeli priključiti v naše nestrane stvari, je ministrstvo za notranje stvari sklenilo, da se ustanovi poseben odbor, ki se bo poval iskaljuvanje in vladni komiteti in vladni podarke o njihovem delanju. — Opeti se torej napa šolavica.

Novoletna vabila. Bivši ministri predsednik dr. Vrančić je poslal belgijskima ministromu Gattijsu in Moreu novoletna vabila. To je bila lepa od njega. Belgijska, ki je prišla iz Bine iz naše nade, da se čimprej postavijo kar najpogostejši odpadli med belgijske v Jugoslaviji. To je sicer lepo od Lahov.

Vasili obliki. Zdravstveno stanje dr. Vasića zelo skrbno njegove prijatelje. Dr. Vasić bo v najbržem času odpotoval na Dunaj, da se posvetuje s specialisti za srčne bolezni.

Četrtanek. Danes je petanek, tozadnje s poveljenjem 10. 3. in komunistični bankroti bodo potegajali in svetovni tudi šolavni bankroti po 1. in 2. vinarije.

RAD BI IZVEDEL.

kje se nahaja Frank Borštnar. Pred 14 leti je bil na Brooky Hill, Kana, in potem je menda odpotoval v državo Pennsylvanijo. Rojaka uljudna prošim, če kdo ve za njegov naslov, da mi ga naznani, za kar se naprej zahvalim; ako po pa sam čital ta oglas naj se hitro priključi na moj naslov: John Kiro, P. O. Box 62, Wilard, Wla.

POZOR ČEVČARJI!

Ugodna prilika za dobrega čevčarja postati sam svoj gospodar. Prede se mala hiša s vrtno kjer je potrebno stanovanje in spradaj je čevčarna, opremljena s vsemi potrebnimi stroji in električno. Stroj za podplate šivali, velik šinger šivalni stroj, in še en drugi šivalni stroj. V hiši je tudi mestna voda, torej prilika za oženjenega čevčarja. Devet mlaj otrok, ni nobenega čevčarja. Prodaj vas, ker sem namenjen iti v stare domovine. Cena je le 43.500. Več se poliva pri lastniku, pišite na naslov: John Terria, P. O. Box 265, Greenwood, Wla.

JAVNA ZAHVALA.

Slavonic Immigrant Bank, 435 W. 23rd St., New York, N. Y.

Splošnovalni glasilo, narodni pri Slavonic Immigrant Banki: Naznanjam vam, da sem radovoljen z Vami posiljanjem. Dobil sem oba prejema potreba in starega kroja, da je denar v lepem redu tiskal. Ravnoteke sem prejel tudi potrebo od Vas. Vse je v redu. Jas bi Vas priporočal tu med rojaki, pa nam je jako malo in zato se osteneh č jevnosti in čestitkom, da priporočim Vam denarni savod vsem ljudem in da vseh ljudi stitijo, na koga se imajo obrniti, ako hočejo sami s svojim delom napredovati. Vse molčljivo, ki sem jih poslal po Vam banki, se vse v redu tiskal in je prejema potreba pri meni. Hvala Vam! Ostajam še na naprej z Vami Slavonic Immigrant Banki, v kateri sem in vsem Val vdan prijatelj. Lovro Mušič, Box 62, S. P. D. 3, Berlin, Pa., Slavonic Co.

S. A. M. A.

Povest, — opisal F. B. Finšgar.

(Nadaljevanje.)

Ko se je oddihala, da se umiri in uredi miall, so se iz šole vsuli dečki. Dokler jih je gledalo učiteljevo oko, so bili paroma. Potem so se hitro spravili v tek, klobuki so frlali po zraku, torbice odletavale na pleh in vaa dolina se je amajala s dečkimi glasovi. Tekli so veselo vriskajoč mimo Alene, da se je morala ustaviti in se umakniti ob poti. In ta dečki smeh je ni razrdil, kakor hile veselo moči je je predramil, da se je zasmajala še ona in kot bi s krepko roko pretrgala polo, na kateri je bila pihana tožba o strahovih in grozi, se je okrenila in laginila mimo šole v gosdiču.

"Ne, nalaš ji ne povem. Nisem otrok, ki pribehi k materi, ker se je sbodel v pretek. Ne, danes je ne. Kaj mi mar!"

Pobrala je šibo, ki jo je pustil pastir uredi stepe, in začela udarjati s njo po orumenem listju, da se je valpalo z grmov. Brez cilja je hodila po gozdu, ilee ji je rdelo, in preden se je javedela, je legal mrak na gozd.

Ko se je vaa razgrana bližala Smrekarjevi hiši, jo je hipoma zopet objela kakor strah in stoh. Toda nič več ni klonila pred to temno senco. Zapela je in pevajoč šla po stopnicah.

"Kako bo pri večerji," je pomislila. — "Kaj mi mar." je rekla odločno, si popravila lasa in šla v obednico.

Viktor se ni več kujal. Takoj ji je splesal v naročje in ji pravil, kako jo je klical in lakal vseokrog — in se mu ni hotela oglašiti. Smrekar je bil dobre volje in takisto ona. Alena se je zdelo, da je bil večer tako prijeten kakor še nikoli.

"Prizni strahovi!" se je veselo zamejala v solni in takoj zaspala.

XI.

Preteklo je nekaj dni. Smrekar ni Alena nič več prošil, da bi mu pisala trgovska pisma. Dasi ji je bilo to pogodi, ji je vseeno vzbujalo sumnje in strah, katerega se ni mogla docela otresti. Siljala je tudi, da je tujntam prišel Jok k Smrekarju. Toda pred njo se ni pojavil in nikdar več nista govorila s Smrekarjem drugače kakor na samem.

Kolikokrat si je ponavljala: "Kaj mi mar!" Ali vsolet je čutila, da ji je mar, da jo stvar tem bolj zanima, čim bolj jo prikrivajo pred njo. Dasi ji ni Smrekar niti s besedico žugnil, dasi je bil prijazen kot le kaj, se je vendar zagrizla vanjo radovednost tako globoko, da je po dolgem razmišljanju sklenila:

"S Strniško se snidem! Tam izvem vse. Pomagati mi mora Minka!"

Kakor poždrav v slovo je sijalo sonce, ko se se napotile popoldne Alena, Minka in Mara proti Mareževu. Previdno jih je kvabila Alena na izprehod, ne da bi katera le količjak slutila, kaj so njeni cilji in nameni.

"Pozdravljen, solnček, pozdravljen za slovo!" je vzklikala vencia Mara, snela slamnik in si ga pripela ob pas. "Le obsaj me, saj ni več daleč

blato in brozga in megla, ko se zalžemo v solne kakor polki. Ah, krasen poklic, kajne, Alena!"

"Je več krivko i v njeni, kakor sem sanjala v Ljubljani."

"Vaj bridkosti! Ne več — sama suha bridkost in nič drugega, pušoba in dolgeas, da bi ga prodajala na kilometra!"

"Jaz se veselim sime! Ko ob takih dneh delam kakor za stavo, sačne počteno mestl okrog okna, ta je name užitek. Ko dovršim delo za Minkavža, imam še drug načrt za sime."

"Ah, Minka! Ti in tvoji načrti!"

"Povejte, mene zanimajo!" je prosila Alena.

"Najprevo predlagam, da bomo bolj lakreztikajmo se!"

Vse so bile s tem predlogom zadovoljne in so si segle v roke.

"Torej suha bratovščina," se je zasmejala Mara in stisnila roko Aleni. "Toda prvega vaju povabim na punč. Tekega vama napravim, da se še tebi, Minka, otaja smrzlo srce."

"Dobro. Ali ne samo prvega. Določimo vsak teden čajni večer!"

"Izvrstno! Živeli čajni večeri!"

Mara je zamahnula s solnčnikom.

"Toda naprej ti povem, Minka, da ne bomo pustili ob teh večerih. Jaz, postavim, bom govorila o sami ljubezni in zabavljala na vse tiate, ki so si lamljali naš inenitno dolgočasni poklice."

"Pri večerih bo vladala republika."

"Čeprav anarhija," se je zasmejala Minka.

"Sedaj pa moj načrt, Alena! Mara ga itak na bo poslala."

"Bom ga, toda vem, da bo gorela iz njega požrtvovalna ljubezen do domovine! Le pridiguj!"

"Moj načrt je ta: Za dekleta, ki so že iz ponavljalne šole, otvorim tečaj za gospodinjstvo."

"Za gospodinjstvo?" sta se zavzeli obe hkrati.

"Da, za gospodinjstvo. Prečtla sem nekaj izvrstnih del, kako skrbje za izobrazbo ženstva drugod. Zakaj bi pri nas ne!"

"Seveda naj skrbje tudi pri nas! Kdo trdi, da smo zoper izobrazbo — ali, da bi se ubijale me, ko imamo šole že preko grla, no, hvala lepa za take načrte. In zastouj povrh! Minka, lepo te prošim, ne nori!"

"Sodim, da to delo ne bo zastouj! Narod bo žel od te seive!"

"Narod, narod, ti in tvoj narod! Brr! Kar začni po Prešernovo: Goanec, kaj na repo varje, kak pridoljuje se promprie najbolj! Alena, ne pohujšaj se nad socializmom!"

"Da bi mogla biti resnični socialist in pohujšati vse — vse!" Minki so se svetile oči v navdušenju. "Poglejta, tu smo pri krasnem sadovnjaku. Zimaka jabolka odtrgavajo. Vidita, ta vrt je delo moža, ki je bil socialist, preden se je svet tega imena zavedal. Z rovnico, z nožem in cepiči je hodil od vrta do vrta. In danes blagoslovlja fara njegov spomin! Da, da, blagoslovljeno troje ime, ti revni, prvi valki učitelji!"

"Alena, Minka že pridiguje! Sedaj ava izgubljeni! Poslušaj, solnce, in se ustavi na svoji poti!"

Mara je iztegnila roko proti nebu.

(Dolje pril.)

NAZNANILO!

Štislal oddelček države New York je dne 22. novembra inkerperat

Frank Sakser State Bank

22 CORTLANDT STREET, NEW YORK

Vaa kupčija se vrli kakor preja, s razločima, da je sedaj državna banka, a ne več pri-
vata.
Osebo je ostalo stare in ima vsem sedaj boljše boditi v stari domovini inker tudi v Zdr.
državah.

Val masayordit, drahti in čeki, katere bodo rojaki od sedaj naprej pošiljali na domarno
podliljavo v stare domovine ali potne listke naj se glase:

Frank Sakser State Bank

Za varstvo kupčije je polno vplačana svota \$150,000.00 in sicer:
KAPITAL \$100,000.00
REZERVNI SKLAD \$50,000.00

Za Frank Sakser State Bank

FRANK SAKSER, predsednik.